

SORUN...

CEVAP VERELİM

Bilim ve teknik alanında bir çok problemler ve anlayamadığınız bir çok konular olabilir. Dergimiz öğrenmek istediğiniz hususlardaki sorularınızı her ay bu sütunda cevaplandırmak ve sizlere faydalı olmak arzusundadır. Mektuplarınızı **Bilim ve Teknik (Sorun Cevap Verelim)** Bayındır sokak 33 Yenışehir/Ankara adresine gönderiniz.

«Cylertle yaptığımız deneyler hentiz değerlendirilmedi. Her halde kesin sonuca varmak için birkaç yıllık çalışmaya daha ihtiyaç var. O zaman dahı bu tip ilâçların kullanılması sınırlandırılmalıdır. Bununla beraber bu tip ilâçların yorgunluk hallerinde öğrenmeyi ve hatırlamayı kolaylaştırdıklarını biliyoruz. Cylert'in herkesin beklediği bir ilâç olup olmayacağını zaman ve araştırmalarımız gösterecektir.»

POP. SCIENCE'den derlenmiştir.

İnsan Ne Zaman Ölmüş Sayıla bilir

TIP

Ölümün tarifi doktorları uzun bir süredir meşgul etmektedir. Bu kez konu, feylesofları, din adamlarını, kanun yapıcısını yargı organını ve diğer pek çok kişiyi ilgilendiren bir şekil almıştır. Şunu kabul etmek gerekir ki yirminci asrın tıp anlayışı içinde ölümün kesin bir kanuni tarifi mevcut değildir. Hastanın ölüm haline çok yaklaştığı hallerde dahı mevcut tıbbi imkânlar hastayı saatlar, günler hatta aylarca yaşar tutabilmektedir.

Baltimore'lu doktor Frank J. Ayd «Medical Science» dergisinde bugünün anlayışı içinde bir taraftan ölümün bilimsel bir tarifinin yapılmasının, diğer taraftan da hastayı tedavi eden doktorun, klinik ve biyolojik ölümü geciktirmek için almakta olduğu olağanüstü tedbirleri kanunen ne zaman durdurmağa yetkili olacağını tespit edecek nizamların bir an önce çıkarılmasının kesin lüzumunu belirtmektedir. Yani doktor hangi şartlarda ve tarifler içinde tedavi veya ameliyat ettiği hastanın yaşayamıyacağına karar verebilecektir?. Dr. Ayd bu kararsızlığa misal olarak İsvetç'te geçen iki hadiseyi nakletmektedir.

Beyin kanamasından hastahaneye kaldırılan 80 yaşındaki bir kadının muayenesinde, yaşamaya devam etmesi için hiç bir ümit kalmadığı kararına varılmıştır. Buna rağmen hastaya tatbik edilen tedavi sayesinde hastanın beş hafta yaşaması mümkün olabilmektedir. Bu müddet sonunda hastayı tedavi eden doktor tedavinin devamının hiç bir netice sağlamayacağı sonucuna varmış ve hastanın ailesine durumu anlatarak tedavinin durdurulması için müsaade almış, tedavinin durdurulmasından sonra da hasta ölmüştür.

Aynı doktor 65 yaşında şeker komasına girmiş bir hastanın tedavisini üstüne almış ve bir müddet sonra da tedavi olarak yapılan müdahalenin bir netice sağlamayacağı kararına varmıştır. Tedavinin durdurulması için hastanın akrabalarına başvuran doktora red cevabı verilmiş ve bununla da kalmıyarak hastayı öldürmek istediği gerekçesiyle doktor mahkemeye verilmiştir. İsveç Merkezî Tıp Kurulu doktoru vazifesini yapmama suçlarken, mahkeme doktorun her iki hadisede de gereken şekilde hareket ettiği kanısına varmış ve beraat ettirmiştir.

Dr. Ayd'a göre durum gerektirdiğinde ve klinik ölümün çok yakın ve kaçınılmaz olduğu hallerde kanun doktora tedaviyi kesme yetkisini vermelidir. Doktorun yapması gerekli iş bu çeşit hastaların hayatını uzatmağa çalışmak yerine, hastanın çekmekte olduğu ıstırapı dindirmek veya hafifletmek olmalıdır. Bu görüş bir çok din adamı tarafından da paylaşılmaktadır.

Ölmeğe üzere olan hastayla doktoru arasında geçen hadiselerden hemen hemen en ilginç 1966 yılında Stokholm'da cereyan etmiştir. Dünyaca tanınmış ve Karolinska Enstitüsü mensuplarından olan Prof. Dr. Clarence C. Crafoord, tedavisi mümkün olmayacak kadar beyni zedelenmiş bir hastanın böbreğini, böbreklerinden biri çalışmayan bir hastaya takarak hastanın hayatını kurtarmıştır. Böbreği alınan kadının kocasının bu transplantasyona müsaade etmesine ve diğer hastanın hayatının kurtarılmış olmasına

rağmen kamu oyu ve tıp alemi içinde pek çok kimse olaya şiddetli bir şekilde karşı çıkmıştır.

Dr. Crafoord yapmış olduğu ameliyatı müdafaa ederek «Bir cerrah, beyni artık işleyemeyecek hale gelmiş olan hastayı iyi etmeyi bir vazife olarak kabul etmiyebilir» demiştir. Doktora göre ölümün tarifi kalbin durması hali olmayıp, beynin işleminin bittiği andır. Beynin elektrikî faaliyeti durduğu an-ki bu elektronik ölçü aletleriyle tesbit edilebilmektedir-hayat bitmiş demektir. Geride kalan organizma cansız bir organ yığımından başka bir şey değildir. Bu manasız organizma ise diğer insanların ihtiyacı olan ve transplantasyon yolu ile iyileşebilecek hastalara organ deposu olarak kullanılmalıdır. Dr. Ayd da bu fikri savunmaktadır.

Elektronik Beyin Artık Resim Çiziyor

İş adamına çok taraflı yardımlarda bulunan Kompüter şimdi de göze hitap eden eğitim işlerinde bir yardımcı olarak kullanılmaktadır. Gerekli bilgiler karışık ve hassas bünyesine gönderildikten sonra kompüter yukarıda görülen resmi yapmıştır. Resim bir futbolcu, uzayda yürüyen bir astronot veya bahçesinde zararlı otları ayıklayan bir adam olabilir.